

ROMÂNIA
MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
ACADEMIA de POLIȚIE „Alexandru Ioan Cuza”

Doctorand
FLORESCU Răzvan Adrian

REZUMAT

TEMA

Siguranța alimentară, factor de risc la siguranța națională

Conducător de doctorat:

Prof. univ dr. **Luca IAMANDI**

– BUCUREȘTI, 2019 –

CUPRINS

CUPRINS	
ABREVIERI	
INTRODUCERE ÎN INVESTIGAREA ȘTIINȚIFICĂ	
CAPITOLUL I. ASPECTE GENERALE PRIVIND SECURITATEA ȘI SIGURANȚA ALIMENTARĂ	
1.1. Cadrul legal privind securitatea și siguranța alimentară	
1.2. Concepte și definiții privind siguranța și securitatea alimentară.....	
1.3. Cadrul instituțional al Uniunii Europene	
1.4. Legislație la nivel european.....	
1.5. Agenția Europeană Pentru Siguranță Alimentară - E.F.S.A	
CAPITOLUL II. INSTITUȚII CU ATRIBUȚII DE SUPRAVEGHERE, ÎNDRUMARE ȘI CONTROL	
2.1. Autoritatea Națională Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor.....	
2.2. Atribuțiile Autorității Naționale pentru Protecția Consumatorilor	
2.3. Direcția de Sănătate Publică.....	
2.4. Inspectoratul General al Poliției Române.....	
2.5. Autoritatea Națională Fitosanitară	
CAPITOLUL III. SISTEME DE SIGURANȚĂ A ALIMENTELOR	
3.1. Analiza pericolelor. Punctele critice de control - Sistemul „H.A.C.C.P” – (Hazard Analysis. Critical Control Points)	
3.2. Principiile H.A.C.C.P.....	
3.3. Tipuri de pericole în H.A.C.C.P.....	
3.4. Standarde voluntare pentru certificarea sistemelor de managementul siguranței alimentelor....	
CAPITOLUL IV. MANAGEMENTUL ACȚIUNILOR DE IGIENIZARE ÎN INDUSTRIA ALIMENTARĂ	
4.1. Măsurile de protecție sanitară, care asigură securitatea și siguranța alimentară a cetățenilor	
4.2. Controlul sanitar: instruirea și educația.....	
4.3. Siguranța alimentului, verigă a securității alimentare	
CAPITOLUL V. INSTITUȚII SIMILARE DE PROTECȚIA CONSUMATORULUI ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ	
5.1. Strategia 2014-2020 – Programul de Acțiune al Uniunii Europene în Domeniul Politicii de Protecție a Consumatorilor	

5.2. Prevederile naționale pentru perioada 2014-2020.....	
5.3. Direcții de acțiune pentru atingerea obiectivelor strategice	
5.4. Instituții similare de siguranță alimentară în unele state membre UE.....	
5.4.1. Ungaria	
5.4.2. Franța.....	
5.4.3. Germania	
5.4.4. Polonia.....	
5.4.5. Slovacia	
5.4.6. Suedia	
CAPITOLUL VI. BIOTERORISMUL: CONCEPTE, STRUCTURI ȘI STRATEGII.....	
6.1. Generalități privind bioterorismul și siguranța alimentară.....	
6.2. Roluri și responsabilități în activitatea preventivă	
6.3. Evaluări ale amenințărilor și vulnerabilităților.....	
6.4. Sistemul de supraveghere și testarea de laborator	
6.5. Cercetarea, stimulente și piață.....	
6.6. Atacurile asupra animalelor, alimentare și destabilizarea economică.....	
6.7. Elemente de criminalitate și securitate economică în acest domeniu	
6.8. Provoacarea contaminării și măsuri necesare	
6.9. Securitatea alimentară în secolul al XXI-lea.....	
CAPITOLUL VII. PROVOCĂRI ACTUALE ALE SIGURANȚEI ALIMENTARE.....	
7.1. Pesta porcină africană.....	
7.2. Impactul socio-economic al pestei porcine	
7.3. Factori de risc pentru răspunderea bolii, modele regionale de intervenție, opțiuni pentru prevenție și control	
7.4. Opțiuni pentru prevenție și control.....	
7.5. Pesta rumegătoarelor mici	
STUDIUL DE CAZ.....	
CONCLUZII ȘI PROPUNERI DE CONTINUARE A STUDIILOR.....	
BIBLIOGRAFIE	
ANEXE.....	

INTRODUCERE ÎN INVESTIGAREA ȘTIINȚIFICĂ

Siguranța și securitatea alimentară reprezintă una din cele mai mari provocări ale umanității, în contextul în care populația lumii este în continuă creștere, iar resursele naturale sunt limitate.

Lipsa alimentelor de bază produce tulburări sociale, în special în zonele sărace, și este din ce în ce mai greu pentru guvernele statelor respective să facă față acestui fenomen, aspect care reprezintă un risc crescut pentru siguranța națională a statelor care se confruntă cu aceste lipsuri.

Urbanizarea, deșertificarea, seceta, războiul sunt doar câteva dintre cele mai periculoase cauze care afectează viața și pun în pericol securitatea alimentară.

Securitatea alimentară se raportează la probleme legate de imposibilitatea aprovizionării cu alimente de bază din cauza unor factori de risc, precum condiții neprielnice de mediu, disfuncționalități legate de transport cum ar fi: întreruperile în transportul maritim, lipsa combustibilului, instabilitatea economică, dar și războaiele și instabilitatea politică.

Pentru asigurarea unei securități alimentare trebuie îndeplinite „*trei condiții*”¹.

- ***stabilitatea alimentară*** care se referă la capacitatea de a obține alimente în timp, în funcție de necesități;
- ***accesul la alimente*** care se referă la accesibilitatea alimentelor, precum și la preferințele populației raportate la acestea;
- ***disponibilitatea produselor alimentare*** care se referă la furnizarea de alimente prin producție, distribuție, schimb și comercializare.

Astăzi există în lume aproximativ „852 de milioane de oameni înfomețați”² din cauza sărăciei extreme și în fiecare zi mor „17.000 de copii din cauza bolilor cauzate de foame și malnutriție”³, ceea ce reprezintă „6 milioane de copii anual”⁴.

¹ Food and Agriculture Organization of the United Nation, *Food Security Information for Action Practical Guides*, An Introduction to the Basic Concepts of Food Security, 2008, p. 34.

O altă problemă legată de securitatea alimentară o reprezintă imposibilitatea populației de a deține terenuri agricole deoarece drepturile de proprietate asupra unor milioane de hectare de teren agricol din țările aflate în curs de dezvoltare sunt cumpărate de corporații și chiar de guverne interesate în a-și asigura propriile provizii alimentare pe termen lung.

România nu face excepție în ceea ce privește vânzarea de terenuri agricole către marile companii din domeniu agricol, fapt care afectează capacitatea agricolă a țării.

Potrivit unui raport al „World Wide Fund for Nature”, dacă își menține actualul ritm de consum, umanitatea va avea nevoie, începând cu anul 2030, de o a doua planetă pentru a-și satisface propriile nevoi. În acest context îngrijorător, trebuie să fim preocupați mai mult de identificarea de soluții viabile pentru asigurarea hranei, cum ar fi modalitățile de modificare genetică a alimentelor. În cazul unei crize majore privind securitatea alimentară a planetei, aceste alimente ar putea fi o soluție care trebuie avută în vedere.

În prezent, dezvoltarea noilor culturi modificate genetic este determinată de interesele comerciale ale marilor companii din domeniu. Cele mai importante culturi modificate genetic - *soia, rapița, bumbacul și porumbul* - sunt concepute pentru a sprijini industria alimentară și textilă din economiile dezvoltate, însă acestea sunt controlate de anumite corporații care profită de țările mai slab dezvoltate sau chiar în curs de dezvoltare pentru a-și mări profiturile. De regulă, corporațiile sunt interesate de comercializarea, mai degrabă, a semințelor pentru creșterea culturilor, decât de vânzarea alimentelor. Astfel, obțin câștiguri anuale obligând fermieri să achiziționeze semințe cu un singur ciclu de viață.

Conform statisticilor, în țările aflate în curs de dezvoltare există aproximativ 1,4 miliarde de agricultori săraci care, neavând mijloacele logistice, tehnice și financiare pentru a-și conserva și păstra semințele în condiții optime în vederea

² Food and Agriculture Organization of the United Nation, *Food Security Information for Action Practical Guides*, An Introduction to the Basic Concepts of Food Security, 2008, p. 34.

³ WHO, Buletin ont he erdication of poverty, *Poverty and Hunger*, 2016, pp.8-11.

⁴ WHO, *Emergency Risk Management and Humanitarian Response*, mai 2015, p.6.

utilizării acestora în următorul ciclu agricol, devin, practic, prizonierii acestor mari companii multinaționale. Din păcate, dezvoltarea acestor corporații producătoare de semințe face aproape imposibil ca fermierii să-și câștige independența și să reușească să aibă profit.

În repetate rânduri, fermierii din întreaga lume au protestat atât împotriva acestor practici neloiale, cât și pentru diminuarea utilizării pe scară largă a semințelor modificate genetic, în încercarea de a-și reduce dependența față de marile companii din domeniu, demersuri care, din păcate, au eșuat.

Aceste practici de afaceri ale corporațiilor multinaționale pot fi privite ca o formă de neocolonialism, acțiunile lor constituindu-se într-un factor de risc important la adresa securității alimentare a statelor respective.

Având în vedere că dreptul la hrană este stipulat în *„Declarația Universală a Drepturilor Omului”* și că suveranitatea alimentară reprezintă dreptul oamenilor la hrană sănătoasă și adecvată cultural, produsă prin metode ecologice și durabile, numeroase summituri mondiale din domeniul siguranței și securității alimentare au abordat această problemă, subliniind că *„produsele alimentare nu ar trebui folosite ca un instrument de presiune politică și economică.”*⁵ Din păcate, lipsa de programe guvernamentale și de planuri de urgență poate duce la apariția unor probleme majore care afectează populația prin costurile enorme, pe termen foarte lung. De asemenea, lipsa alimentelor poate duce la situații sociale grave, care să culmineze cu violență stradală și mortalitate crescută.

În prezent, în lume există *„aproximativ 852 de milioane de oameni care nu au destulă hrană, iar acest număr a scăzut cu 17% din 1990”*⁶, astfel că unul din șase copii din țările în curs de dezvoltare este subponderal, ceea ce reprezintă *„aproximativ 100 de milioane”*⁷ de copii.

⁵ Parlamentul European, *Fișe descriptive despre Uniunea Europeană Siguranța alimentară/ Garantarea unui nivel ridicat de protecție a sănătății umane și a intereselor consumatorilor* 2014, pp. 7-8, 10, 2018.

⁶ Food Agriculture Organization, *Making rights a reality*, 1999, p.17.

⁷ U S. Department of Agriculture, *Feed the Future - A Government-Wide Effort to Combat Global Hunger*, 2017, pp.5-7.

Marea majoritate a oamenilor fără acces la alimente îndestulătoare trăiește în țările în curs de dezvoltare, unde „14,3% din populație este subnutrită”⁸. În Asia locuiesc „peste 500 de milioane de oameni înfomețați”⁹, iar Africa Subsahariană are cea mai mare prevalență în acest sens, „24,8% din populație suferind de foame”¹⁰.

În toată lumea, „66 de milioane de copii de vârstă școlară primară frecventează cursuri, în toată lumea, fiind înfomețați, dintre care 23 de milioane în Africa”¹¹, ceea ce necesită un efort financiar în valoare de „3,2 miliarde de dolari pentru hrană”¹² în vederea contracarării acestui aspect.

Totodată, trebuie să se evite „inversarea degradării terenurilor care reprezintă o prioritate urgentă pentru protejarea biodiversității și serviciilor ecosistemului, vitale pentru toată viața de pe Pământ și pentru asigurarea bunăstării umane”¹³, urmărind să se ajungă la un sistem alimentar sigur.

În previziunile pentru următorii ani, profesorul Bob Scholes a afirmat că peste trei decenii aproximativ „4 miliarde de oameni vor trăi în zonele uscate”, menționând că „până atunci, este probabil ca degradarea terenurilor, împreună cu problemele strâns legate de schimbările climatice, vor forța migrația a 500-700 de milioane de oameni. Reducerea productivității terenurilor și societatea mai vulnerabilă la instabilitatea socială, în special în zonele uscate, unde precipitațiile sunt extrem de scăzute, a dus la creșterea conflictelor cu până la 45%”¹⁴

Din păcate, lipsa de reacție a guvernelor la aceste provocări majore care afectează securitatea și siguranța alimentară poate aduce populația în pragul unei insecurități, la nivel național, cu o finalitate negativă care nu poate fi cunoscută.

⁸ WHO, *Emergency Risk Management and Humanitarian Response*, mai 2015, p.6.

⁹ www.fao.org/publications/sofi/en/ Food Security And Nutrition In The World accesat 10.11.2018.

¹⁰ Ibidem.

¹¹ Alwihda Info, *Worsening Worldwide Land Degradation Now 'Critical,' Undermining Well-Being of 3.2 Billion People*, 26 martie 2018, p.3.

¹² Ibidem.

¹³ WHO, *Humanitarian Health Action, Emergency Risk Management for Health OVERVIEW*, Global Platform - mai 2013.

¹⁴ Prof. Bob Scholes. *South Africa is working hard to limit climate change*, 02 noiembrie 2015, Health 24, pp.7-9.

Guvernele trebuie să identifice soluții eficiente la aceste probleme prin implementarea unor programe sustenabile de securitate și siguranță alimentară.

România se confruntă cu problema degradării terenurilor din cauza indiferenței autorităților pentru promovarea unei agriculturi și a unei dezvoltări durabile. Acestea nu urmăresc punerea în practică a unor măsuri coerente pentru susținerea micilor fermieri prin acordarea de subvenții corespunzătoare, pentru dezvoltarea cercetării agricole, în scopul promovării noilor tehnologii agricole moderne, pentru irigarea terenurilor ajunse în faza de deșertificare.

Concluzionând, siguranța alimentară nu poate fi atinsă fără securitate alimentară, iar securitatea reprezintă baza pentru o siguranță alimentară bună.

Siguranța alimentară nu este o problemă a sărăciei ci una a întregului sistem alimentar, pe care îl afectează în mod direct.

Siguranța alimentară este o disciplină științifică referitoare la plantarea, manipularea, pregătirea, transportarea, depozitarea și comercializarea alimentelor în condiții de siguranță, astfel încât să fie împiedicată contaminarea acestora cu viruși și bacterii, pentru a nu pune în pericol sănătatea sau chiar viața consumatorului.

Siguranța alimentară, care stă la baza unei alimentații sănătoase, presupune angrenarea tuturor factorilor responsabili și aplicarea tuturor normelor care sprijină și asigură realizarea unor produse alimentare pentru consum, cu valoare nutritivă.

Garantarea siguranței alimentare este o problemă transfrontalieră care trebuie să rămână permanent în atenția autorităților.

Scopul principal al siguranței alimentare este acela de a asigura sănătatea umană, iar obiectivul este de a reprezenta interesele consumatorilor, în raport cu practicile incorecte ale unor operatori.

Siguranța produselor alimentare are la bază conceptul de la „*fermă până pe masa consumatorului*”¹⁵, o abordare holistică care integrează fiecare fază din procesul de aprovizionare a produsului pe o axă verticală, începând cu producția furajelor, cu

¹⁵ Anna Hojda, *Securitatea alimentară la nivel individual este "dreptul de a mânca"*, Cluj, p.2.

asigurarea sănătății plantelor și a bunăstării animalelor, cu producția și prelucrarea primară și secundară, cu ambalarea, cu depozitarea și livrarea, până la vânzarea cu amănuntul, la import sau export.

Ingestia unui aliment comun care duce la apariția a două sau mai multe cazuri de afecțiuni similare poate declanșa apariția unui focar de boală provocată de alimente. Acesta include o serie de rutine care trebuie urmate pentru a evita posibilele pericole pentru sănătate. În acest fel, siguranța alimentară se suprapune adesea cu securitatea alimentară în încercarea de a preveni daunele provocate consumatorilor.

Motivația alegerii temei s-a datorat cunoștințelor dobândite pe parcursul a celor doi ani de mandat, ca vicepreședinte al Autorității Naționale pentru Protecția Consumatorului, și convingerii că siguranța alimentară reprezintă una dintre cele mai importante verigi în lanțul siguranței naționale.

Motivația extrinsecă s-a datorat dorinței de a înțelege practicile și modul de funcționare a operatorilor economici, precum și justificarea acestora de a aduce pe piață produse nesigure care pot pune în pericol sănătatea și siguranța consumatorului.

Pozițiile de vicepreședinte al Autorității Naționale pentru Protecția Consumatorului și de angajat sezonier la un Fast Food mi-au deschis o nouă perspectivă asupra temei abordate, încercând prin formulările și evaluările redactate în lucrare să surprind *noutatea și actualitatea acesteia*, prin identificarea vulnerabilităților din sistemul nostru alimentar și să identific soluții la acestea prin avansarea de propuneri care să-l îmbunătățească.

Ambele situații în care m-am aflat au reprezentat provocări pentru mine, având un dublu rol. Făcând parte din leadership-ul Autorității Naționale pentru Protecția Consumatorului, am coordonat acțiunile de control care vizau operatorii economici, iar ca angajat am fost supus procedurilor de control concepute și promovate chiar de mine.

Scopul cercetării a constat în identificarea tuturor mecanismelor care ar putea pune în pericol siguranța alimentară, pornind de la plantare și producere, continuând cu manipularea și transportul, sfârșind cu depozitarea și comercializarea.

În contextul actual, în care există o predispoziție în industria alimentară de a se utiliza mâncare hibridă, trebuie să existe la nivel mondial, european, dar, mai ales în România, laboratoare guvernamentale cu personal calificat care să poată verifica dacă viitoarele produse hibride puse pe piață pot sau nu pune în pericol securitatea și siguranța consumatorului.

Demersul științific a dus la identificarea unor concluzii pe baza cărora am elaborat anumite propuneri pentru asigurarea siguranței alimentare și a capacităților necesare pentru ca aceste propuneri să fie dezvoltate, cu scopul de a reduce vulnerabilitățile sistemului studiat.

Prin unicitatea temei alese îmi propun să ofer suport științific pentru dezvoltarea unui mecanism, care, prin introducerea în practică, să asigure un sistem alimentar sigur.

Rezultatele cercetării au ca punct de plecare obiectivul îmbunătățirii programelor actuale de prevenire a vulnerabilităților existente în sistemul alimentar din România.

La elaborarea tezei de doctorat am folosit *două direcții de cercetare* și anume:

1. sistemul de siguranță alimentară, din punctul de vedere al autorității de control;
2. verificarea transpunerii în practică a legislației din domeniul siguranței alimentare, din punctul de vedere al operatorului economic.

Prima abordare s-a axat pe verificarea operatorilor economici în cadrul unor controale tematice, prin identificarea acelor produse comercializate care pot deveni un adevărat pericol la adresa siguranței consumatorului.

A doua direcție de cercetare a fost îndreptată către mecanismul practic de punere pe piață a produselor alimentare, analizând întregul traseu, de la transport, manipulare, depozitare și comercializare, pentru a identifica punctele critice.

Din perspectiva celor două situații descrise mai sus am realizat această cercetare științifică în domeniul siguranței alimentare, realizând o analiză atât teoretică, cât și practică.

Metodele și tehnicile utilizate pentru atingerea obiectivelor cercetării au fost de tip transversal și longitudinal, aplicabile domeniului de doctorat: *Ordine publică și Siguranță națională*.

Folosind *metoda empirică* și de *cercetare nomologică*, am propus concepte în vederea evitării unui pericol sau a unui risc, vulnerabilitatea și capabilitatea având ca punct de plecare baza documentară avută la dispoziție. Această abordare mi-a permis prelucrarea informațiilor și corelarea acestora cu datele teoretice existente.

Metoda cognitiv-structurală mi-a oferit cadrul necesar optimizării concluziilor prin structurarea informațiilor și analizării semanticii și a terminologiei utilizate în domeniul siguranței alimentare.

Tehnicile de cercetare cantitativă au constat în culegerea de date și analizarea bazei documentare și a evoluției conceptuale.

Tehnicile de cercetare calitativă m-au ajutat să interpretez datele și să fac deducții și inducții cu scopul de a-mi atinge obiectivele.

Prezenta lucrare îmbină cercetarea cu practica, oferind astfel o perspectivă amplă asupra modului de realizare a *Siguranței și Securității Alimentare*, drept componentă a siguranței naționale, fiind finalizată cu nevoia operaționalizării și implementării de modele noi, prin amendarea legislației existente în vigoare, care trebuie să vină în sprijinul consumatorilor prin asigurarea introducerii pe piață de produse alimentare sigure. Acest lucru s-ar putea realiza prin comasarea/conexarea unor Autorități care au responsabilități similare, existente astăzi în România.

Lucrarea este structurată pe o fundamentare teoretico-științifică pornind de la situația actuală din România și analizând legislația națională și europeană, prin realizarea de paralelisme între unele state membre ale Uniunii Europene și țara noastră. Cercetarea efectuată este construită pe o baza solidă, cu o fundamentare

teoretică susținută de experiența dobândită ca vicepreședinte al Autorității Naționale pentru Protecția Consumatorilor.

Totodată, lucrarea conține o cercetare amănunțită în domeniul siguranței alimentare, atât din calitatea de reprezentant al unei autorități de control, cât și din postura de angajat sezonier, prin pătrunderea în sistemul de depozitare/comercializare/preparare a produselor alimentare.

Subiectul tezei pornește de la nevoia de garantare a siguranței alimentare a consumatorilor, prin verificarea comercianților și a producătorilor. Astfel, am început studiul prin analizarea practicilor privind siguranța alimentară existente în industria alimentară, pornind de la prevederile care includ originea alimentelor, inclusiv a celor referitoare la obligativitatea de etichetare a produselor alimentare, a celor care se referă la igiena produselor alimentare, la folosirea aditivilor alimentari și a reziduurilor de pesticide, precum și a politicilor privind biotehnologia și a orientărilor privind gestionarea importurilor și exporturilor, prin activități de control și prevenire.

Pentru a ține seama de practicile de piață și de consum, am pornit de la premisa că toate alimentele ar trebui să fie sigure, având în vedere că produsele nesigure pot transmite viruși care duc la îmbolnăvirea sau moartea consumatorilor și/sau a animalelor.

În teorie, intoxicația cu alimente nesigure poate fi prevenită 100% prin aplicarea recomandărilor cu privire la siguranța și securitatea alimentelor prevăzute de legislațiile naționale. Cu toate acestea, procentul sus-menționat nu este atins din cauza mai multor factori, cum ar fi numărul mare de persoane implicate în lanțul de aprovizionare, a breșelor prin care bacteriile intră în contact cu produsul alimentar sau a resurselor umane insuficiente alocate acțiunilor de prevenire și control.

Teza tratează în mod științific procesul de prevenire și control, în vederea evitării contaminării cu agenți patogeni, acordând o atenție deosebită măsurilor de prevenire și de control de-a lungul întregului lanț (de la producere, transport, manipulare, până la depozitare și vânzare), în vederea evitării contaminării produselor

alimentare. Aceste contaminări pot fi de natură fizică - prin introducere de corpuri străine (bucăți din plastic, metal, hârtie, fire de păr) în mod voluntar sau involuntar - ori de natură chimică - prin introducerea de substanțe chimice naturale sau artificiale.

Din păcate, indiferent de măsurile impuse sau de acțiunile de prevenire și control întreprinse, contaminarea va continua să existe.

Tema cea mai importantă se referă nu la evitarea totală a contaminării produselor alimentare, ci la diminuarea la maximum a diseminării acestor produse contaminate, ținând cont că problemele alimentare provoacă „aproximativ 90 milioane de îmbolnăviri la nivel mondial și sute de mii de decese”¹⁶.

Prezenta lucrare trage un semnal de alarmă asupra pericolelor la care noi, consumatorii, suntem expuși permanent din cauza alimentelor nesigure, iar prin identificarea unor măsuri de prevenție se încearcă evitarea îmbolnăvirii cu anumiți agenți patogeni care pot pune în pericol viața consumatorilor.

Cei mai cunoscuți și periculoși agenți patogeni sunt salmonela, listeria și toxoplasmoza, care sunt responsabili de moartea a zeci de mii de oameni, la nivelul mondial.

Lucrarea prezintă modalități de prevenție în răspândirea bacteriilor, cu recomandări de igienă simplă, cum ar fi spălarea pe mâini cu apă caldă și săpun timp de câteva secunde, înainte și după manipularea alimentelor.

După capitolele care abordează analiza teoretică și legislativă a acestui subiect, partea practică din teză face referire la cercetarea pentru identificarea punctelor critice din lanțul de depozitare, manipulare și comercializare al produselor alimentare, prin prisma angajatului în industria alimentară.

¹⁶Foodborne Diseases Active Surveillance Network (FoodNet). *Preliminary FoodNet Data on the Incidence of Pathogens Transmitted Commonly through Food -- 10 States*, Morbidity and Mortality Weekly Report, pp. 418-422, 2010.

STUDIU DOCUMENTAR

CAPITOLUL I - ASPECTE GENERALE PRIVIND SECURITATEA ȘI SIGURANȚA ALIMENTARĂ tratează domeniul legislativ care se aplică în sfera siguranței alimentare și anume: Codul Consumului, legiferat prin Legea nr. 296/2004, republicată cu completările și modificările ulterioare, care are ca obiect de reglementare raporturile juridice create între operatorii economici și consumatori, cu privire la achiziționarea de produse și servicii, inclusiv servicii financiare. Prin implementarea acestui act normativ, se asigură cadrul necesar pentru accesul la produse și servicii, la informare completă și corectă despre caracteristicile „esențiale ale acestora, atât la apărarea și asigurarea drepturilor și a intereselor legitime ale consumatorilor împotriva unor practici abuzive, cât și la participarea acestora la fundamentarea și luarea deciziilor care îi interesează în calitate de consumatori”¹⁷.

Totodată, în acest capitol sunt menționate drepturile pe care le au operatorul economic și consumatorul în raport cu natura contractuală în care se află cei doi, dar și prevederile din legislația europeană incidentă, în materie.

Din punctul de vedere al instituțiilor din domeniul siguranței alimentare, la nivelul Uniunii Europene siguranța și securitatea alimentară apar ca fiind diferențiate în două mari grupe:

1. siguranța alimentară – care se referă, în mod particular, la înlocuirea mărfurilor, în special a celor alimentare, și evitarea riscurilor pe care consumul de hrană neconformă ar putea să le aibă, atât pentru sănătatea oamenilor, cât și a animalelor;

2. securitatea alimentară care reprezintă, practic, baza siguranței alimentare și accesul la alimente.

¹⁷art. 1 din Legea nr. 296/2004, republicată, cu modificările ulterioare publicat în Monitorul Oficial Partea I. nr. 224 din 24 martie 2008.

Astfel, putem deduce faptul că siguranța alimentară și securitatea alimentară sunt interdependente.

În prezent, la nivelul Uniunii Europene există un cadru instituțional, în materia protecției consumatorilor, foarte bine structurat și complex. Instituția cu rol executiv la nivelul Uniunii Europene este Comisia Europeană prin Direcția Generală DG XXIV (DGXXIV). Politica consumatorilor și protecția sănătății consumatorilor este reglementată prin Direcția Generală Sănătate și Siguranță Alimentară.

Misiunea Direcției Generale de Sănătate și Siguranță Alimentară este aceea de a oferi un nivel de protecție ridicat sănătății și siguranței consumatorilor, sănătății publice, la nivelul Uniunii Europene, precum și intereselor economice ale acestora.

Direcția Generală de Sănătate și Siguranță Alimentară își propune să monitorizeze legislația din domeniul sanitar-veterinar în ceea ce privește hrana pentru animale și aspectele fitosanitare, cu scopul de a proteja consumatorul. Totodată, efectuează inspecții în cadrul Uniunii Europene, dar și în afara acesteia, pentru a obține garanția că în cadrul lanțului alimentar normele privind igiena și siguranța alimentelor sunt respectate. Astfel, această Direcție:

- gestionează activitatea a opt comitete științifice care trebuie să ofere o bază științifică independentă pentru o politică de protecție a sănătății consumatorilor, în ceea ce privește produsele alimentare, în toate etapele lanțului de producție, precum și la alte produse, cum ar fi furaje pentru animale și produse cosmetice;

- evaluează eventualele riscuri pentru sănătatea consumatorului.

În privința protecției intereselor economice, Direcția Generală de Sănătate și Siguranță Alimentară își propune să supravegheze implementarea legislației pentru protejarea consumatorului prin consolidarea și transparentizarea pieții, în vederea asigurării unui cadru în care consumatorul poate să decidă asupra produselor și serviciilor pe care le dorește.

În vederea îmbunătățirii încrederii consumatorului, se urmărește organizarea de sesiuni de informare și educare eficientă printr-un dialog între organizațiile de consumatori și industrie.

În Uniunea Europeană, în domeniul sănătății publice, Direcția Generală de Sănătate și Siguranță Alimentară asigură o protecție ridicată a sănătății, atât prin dezvoltarea tuturor politicilor comunitare din domeniu, cât și prin impunerea de măsuri de îmbunătățire a sănătății publice, având ca scop prevenirea răspândirii bolilor și afecțiunilor și evitarea surselor de pericol pentru sănătatea umană.

Toate acestea, coroborate cu programele derulate prin Agenția Europeană Pentru Siguranță Alimentară (E.F.S.A), care sprijină sistemul european de siguranță alimentară pentru anii viitori, programe care se concentrează pe conștientizarea consumatorilor cu privire la drepturile lor în materia siguranței alimentare, fac din aceste instituții izvorul reglementărilor în materia siguranței alimentare aplicabile în toate țările membre ale Uniunii Europene.

Legislația în materia siguranței alimentare trebuie să se actualizeze periodic, în conformitate cu noile tendințe ale provocărilor în ceea ce privește siguranța alimentară.

CAPITOLUL II - INSTITUȚII CU ATRIBUȚII DE SUPRAVEGHERE, ÎNDRUMARE ȘI CONTROL se referă la instituțiile cu atribuții în siguranța alimentară și în siguranță națională.

Instituțiile statului român responsabile de siguranța și securitate alimentară sunt: Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor, Autoritatea Națională Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor, Direcția de Sănătate Publică, Ministerul Afacerilor Interne, ca instituție de constatare a unor infracțiuni în domeniul siguranței alimentare, Jandarmeria Română, instituție de suport pentru autoritățile de control în domeniu siguranței alimentare.

În principiu, rolul acestor autorități este acela de a proteja interesele consumatorilor, doar modalitatea în care realizează acest lucru este diferită. Aceste instituții emit avize de funcționare, constată infracțiuni sau au rol doar de îndrumare, control și supraveghere.

În România, există autorități/instituții care au ca responsabilitate principală siguranța alimentară, dar și protejarea intereselor consumatorilor.

Din păcate, în România, cu toate că aceste instituții/autorități funcționează în sensul atribuțiilor primite, problemele legate de siguranța alimentară continuă să existe și să se diversifice.

CAPITOLUL III. SISTEME DE SIGURANȚĂ A ALIMENTELOR

Sistemele de siguranță a alimentelor sunt parte din obligațiile operatorilor și nu trebuie să prezinte vulnerabilități pentru a nu pune în pericol siguranța alimentară, pe parcursul întregului său lanț alimentar, începând de la plantarea semințelor până la comercializarea produselor alimentare finite.

Deși unele sisteme de siguranță alimentară au fost introduse de către autoritățile române ca fiind obligatorii pentru operatorii economici, de foarte mulți ani, însă, în urma fiecărui control efectuat, se constată că majoritatea acestora nu sunt respectate. Cu toate că toți operatorii cunosc prevederile și sancțiunile legale și conștientizează că prin nerespectarea legislației în vigoare probabilitatea contaminării alimentelor este mare, problemele legate de siguranța alimentară continuă să existe.

Pentru a le putea oferi consumatorilor produse sigure, fie că vorbim de prepararea produselor alimentare, manipularea, transportul sau comercializarea acestora, operatorii trebuie să respecte standardele în vigoare în ceea ce privește sistemul de siguranță alimentară acreditat pentru a preveni posibilitatea contaminării produselor și să monitorizeze punctele critice din lanțul alimentar.

CAPITOLUL IV. MANAGEMENTUL ACȚIUNII DE IGIENIZARE ÎN INDUSTRIA ALIMENTARĂ

În vederea protejării consumatorilor, trebuie avută în vedere impunerea unui ansamblu de măsuri de protecție sanitară care să se aplice, în paralel, cu măsurile de mărire a producției și de ridicare a calității, *„pentru a preîntâmpina diversele contaminări pe care le pot suferi produsele alimentare”*¹⁸.

Aceste măsuri de igienizare pot fi comparabile și trebuie respectate, atât de către operatorii industriali, cât și de consumatorul care achiziționează alimentele, până la momentul servirii hranei. De aceea, măsurile pentru evitarea *„contaminării, grija pentru asigurarea unor condiții igienice trebuie să cuprindă toate stadiile, de la obținerea materiei prime și până la livrarea produsului finit către consumator”*¹⁹.

Importanța măsurilor crește *„odată ce cantitatea de alimente prelucrate industrial se mărește și pericolele de contaminare și, respectiv de transmitere de boli sau depreciere, se amplifică în mod corespunzător”*²⁰.

În industria alimentară, principiile care stau la baza implementării unor condiții igienice trebuie aplicate începând cu amenajarea unităților și utilajelor, până la manipularea, folosirea și păstrarea acestora. Astfel, preocuparea pentru crearea unor condiții igienice de *„producție în industria alimentară trebuie să aibă în vedere toate aspectele care au legătură cu protecția alimentelor contra contaminării de orice fel și prin orice agent”*²¹.

Obligația asigurării unor condiții igienice de producere a alimentelor este stabilită de legile în vigoare existente care conțin recomandări în această direcție și prevăd sancțiuni pentru situațiile în care prescripțiile privind aspectele sanitare de fabricare, transport și distribuire a alimentelor nu sunt respectate.

¹⁸ Bura Gianî, *Analiza riscurilor în industria alimentară*, Editura Universității din Oradea, pp.30-66, 2012.

¹⁹ Ibidem. pp.30-66.

²⁰ Ibidem. pp.30-66.

²¹ Ibidem. pp.30-66.

În industria alimentară, răspunderea pentru crearea și respectarea condițiilor igienico-sanitare în care se desfășoară producția îi revine conducerii unității. În cadrul unității, de controlul și îndrumarea concretă a tuturor acțiunilor cu caracter igienico-sanitar trebuie să se ocupe fie un serviciu special, fie un salariat competent „*din cadrul serviciului de control al calității*”²² (care să aibă noțiuni de microbiologie, chimie, entomologie, tehnologie și desigur de igienă).

Printre obiectivele principale ale organelor sanitare, din unitate este necesar „*să fie cuprinse și următoarele:*”²³

- organizarea acțiunilor sanitare;
- informarea conducerii privind problemele de igienă, precum și formularea de propuneri privind măsurile de remediere a deficiențelor constatate;
- introducerea, organizarea și supravegherea metodelor de curățare și dezinfecție;
- combaterea insectelor și a rozătoarelor;
- supravegherea surselor de apă și a rețelei de distribuție a acesteia;
- supravegherea și organizarea evacuării și a depozitării reziduurilor;
- supravegherea și verificarea menținerii igienei anexelor sanitare;
- verificarea depozitării, în condiții igienice corespunzătoare, a materiilor prime și auxiliare, precum și a produselor finite.

În industria alimentară, în situația în care obiectul principal de activitate al unei firme/companii îl reprezintă alimentația publică, managementul acțiunilor de igienizare are în vedere obligațiile pe care orice operator economic trebuie să le respecte.

²² Bura Giani, *Analiza riscurilor în industria alimentară*, Editura. Universității din Oradea, pp.20-48.2012.

²³ Ibidem., pp.20-48.

CAPITOLUL V. INSTITUȚII SIMILARE DE PROTECȚIA CONSUMATORULUI ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

Fiecare țară membră a Uniunii Europene are o instituție cu rol în protecția consumatorului, iar atribuțiile acestei autorități specializate sunt stabilite, în mod independent, de fiecare stat în parte, în ceea ce privește siguranța alimentară, fie că este vorba de prestarea de servicii, fie de soluționarea alternativă a litigiilor.

Dintre toate țările membre UE, în România Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorului înglobează toate serviciile și toate domeniile de protecție a consumatorului, în comparație cu alte state (Ungaria, Suedia, Franța, Germania, Slovacia) care au sisteme diferite în această direcție.

România deține una dintre cele mai complexe autorități, în domeniul siguranței consumatorului din Uniunea Europeană, ca responsabilități și domenii vizate.

CAPITOLUL VI. BIOTERRORISMUL: CONCEPTE, STRUCTURI ȘI STRATEGII

Bioterrorismul, deși are o componentă mai mult de siguranță națională decât alimentară, reprezintă un domeniu tratat separat în cercetarea efectuată, constituindu-se într-un capitol distinct al lucrării de față.

Astfel, acest capitol tratează conceptul amintit mai sus din punctul de vedere al securității alimentare, sferă în care există o serie de sectoare extrem de nesigure care variază, începând de la fermele cu terenuri agricole relativ deschise, până la instalațiile de prelucrare a alimentelor și a produselor lactate, incluzând chiar și vânzarea cu amănuntul.

Modificările permanente aduse modului în care produsele alimentare sunt realizate, distribuite și consumate se constituie în noi provocări în ceea ce privește garantarea siguranței și a securității acestora.

În Strategia Națională de Securitate este recunoscută importanța asigurării aprovizionării cu hrană a populației, dar și a dezvoltării agriculturii, iar nerespectarea acestora au fost desemnate drept „o infrastructură critică”²⁴.

Amenințarea cu un atac terorist asupra industriei alimentare și a agriculturii poate implica, mai degrabă, contaminarea resurselor decât distrugerea infrastructurii. Cu toate acestea, diversitatea industrială care beneficiază de o largă răspândire face extrem de dificilă identificarea și asigurarea fiecărei facilități care se poate constitui într-o țintă potențială.

În cazul produselor alimentare, de exemplu, atacul cu anumiți agenți periculoși ar putea provoca daune pe scară largă, inclusiv întreruperi economice și sociale grave. Autoritățile statului, organizațiile neguvernamentale și industria însăși trebuie să facă pași importanți pentru a conlucra în vederea protejării de atacurile teroriste a industriei alimentare și a agriculturii. În vederea realizării obiectivelor comune de securitate și pentru a asigura protecția în cazul situațiilor de urgență, este necesară o mai bună interconectare a resurselor, expertiză și inițiative guvernamentale și private.

Instituțiile statului, atât executivul, cât și legislativul, prin crearea unui cadru legal coerent și adecvat, trebuie să aloce mai multe resurse financiare pentru a face față acestui tip de terorism. Acest domeniu trebuie urmărit cu o mai mare atenție și finanțat corespunzător din cauza incapacității anumitor instituții de a interveni acolo unde există vulnerabilități care duc la apariția de breșe cu implicații majore.

În mod constant, bioterorismul rămâne o amenințare la adresa siguranței naționale.

Teroriștii caută permanent soluții pentru a produce material biologic contagios cu scopul de a ataca anumite țări.

Probabilitatea ca în România să apară un astfel de atac este destul de mică, însă autoritățile trebuie să fie pregătite oricând pentru un posibil atac, prin supravegherea

²⁴ Serviciul Român de Informații Centrul de Informare pentru Cultura de Securitate, Centrul de Coordonare Operativă Antiteroristă, *Bioterorismul și armele biologice în lume*.pp.4-16.

și monitorizarea mișcării proprietăților agricole, a importului de imput-uri și de produse alimentare cu risc crescut.

CAPITOLUL VII. PROVOCĂRI ACTUALE ALE SIGURANȚEI ALIMENTARE

Comunitățile agricole sunt expuse riscului la o serie de situații periculoase, cum ar fi: dezastre naturale, boli biologice, pericole tehnologice provenite și de la deversări agrochimice și bioterorism.

Toate aceste riscuri afectează într-o mare măsură atât fermierii și animalele, cât și asociațiile lucrative din zonele respective.

Pentru prevenirea și/sau minimizarea impactul efectelor nocive asupra sănătății umane și a animalelor, precum și a daunelor aduse fermelor, din punctul de vedere economic, guvernele trebuie să ia măsuri în această direcție.

Pesta porcină

Pesta porcină africană (PPA) sau boala „*Montgomery*”²⁵, este cauzată de virusul pestei porcine africane, adică „*Asfivirus*”²⁶, care face parte din familia virusurilor mari, afectând porcinele indiferent de vârstă.

Virusul pestei porcine africane, când se află în medii propice specifice, este foarte rezistent la inactivatorii naturali din mediu, precum căldura sau Ph-ul scăzut. Acesta poate supraviețui în sânge și în ser, la temperatura camerei, „*până la 18 luni și*

²⁵ Beltrán-Alcrudo, D., Arias, M., Gallardo, C., Kramer, S. & Penrith, M.L. 2017. *African swine fever: detection and diagnosis – A manual for veterinarians. FAO Animal Production and Health Manual No. 19*. Rome. Food and Agriculture Organization of the United Nations pp.40-82 (FAO).

²⁶ Michaud, V; Randriamparany, T; Albina, E (2013). *Comprehensive phylogenetic* pp.20-74.

chiar mai mult atunci când este congelat".²⁷ Procesele de putrefacție nu inactivează în mod obligatoriu virusul, care poate rămâne „*activ în fecale până la 11 zile*”²⁸, iar în măduva osoasă pentru mai multe luni. Totuși, poate fi inactivat când este supus tratamentului termic la „*60 de grade pentru 30 de minute*”²⁹.

Boala se răspândește, în principal, prin mișcarea animalelor vii sau a produselor și a subproduselor de origine animală care conțin carne de porc contaminată.

Având în vedere faptul că și în România apar boli care decimează populația de animalele sau păsări domestice, cum ar fi gripa aviară, boala vacii nebune, pesta porcină africană și boala rumegătoarelor mici, autoritățile trebuie să promoveze programe și strategii pentru prevenirea acestora pe care să le deruleze în fermele mari de animale domestice. De asemenea, autoritățile trebuie să inițieze planuri de combatere a acestor provocări, având în vedere implicațiile legate de sacrificarea speciilor, de eforturile financiare uriașe, dar, mai ales, de probleme sociale.

Boala Rumegătoarele Mici

Pătrunderea în multe zone din România a acestui virus poate duce la un dezastru economic în rândul crescătorilor de oi și capre. În acest caz, autoritățile din România au dispus instituirea de măsuri suplimentare de prevenție împotriva acestui virus, concomitent cu informarea și mediatizarea bolii în rândul crescătorilor, cu obligativitatea de a anunța chiar și suspiciunile de boală.

Totodată, autoritățile sunt cele care monitorizează transporturile privind importurile de animale. Astfel, în vederea identificării transporturilor de animale neautorizate au fost intensificate controalele la vamă și în trafic. A fost interzis

²⁷ Anderson, E.C., Hutchings, G.H., Mukarati, N. & Wilkinson, P.J. 1998. *African swine fever virus infection of the bushpig and its significance in the epidemiology of the disease. Veterinary Microbiology.* pp. 57-71.

²⁸ Beltrán-Alcrudo, D., Arias, M., Gallardo, C., Kramer, S. & Penrith, M.L. 2017. *African swine fever: detection and diagnosis – A manual for veterinarians.* FAO Animal Production and Health Manual No. 19. Rome. Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO).

²⁹ OIE-FAO. *Global Strategy for the Control and Eradication of PPR.* World Organisation for Animal Health, United Nations Food and Agriculture Organisation, 2015.

importul de rumeșătoare mici și de material reproducător din zonele în care boala a afectat aceste animale.

Chiar dacă în acest moment bolile respective nu se transmit la om, nu poate fi exclusă o mutație genetică care să permită acest lucru. Prin urmare, guvernul trebuie să aibă în vedere inițierea de planuri de măsuri de prevenție și acțiune, precum și înființarea unor centre de management al crizelor.

CONCLUZII

Din punctul de vedere al cercetării practice, ca bază a cercetării științifice în decursul studiilor doctorale, m-am aflat în două ipostaze: cea de vicepreședinte al Autorității Naționale pentru Protecția Consumatorilor, unde, pe parcursul celor doi ani de manageriat, m-am confruntat cu o multitudine de probleme care au vizat siguranța alimentară, ca factor destabilizator al siguranței naționale, și cea de angajat sezonier, în cadrul unui operator economic ambulant de tip Fast Food, cu punct de lucru într-o stațiune din județul Constanța.

În dorința de a înțelege și de a identifica mult mai bine vulnerabilitățile instituțiilor cu atribuții în siguranța alimentară din punctul de vedere al operatorului economic, dar și cele ale trasabilității produselor alimentare începând cu achiziționarea, manipularea, continuând cu transportul și finalizând cu depozitarea și comercializarea, ca parte practică a cercetării doctorale, am întreprins acest studiu.

În urma unui simplu interviu, am pătruns în lumea din spatele comercializării produselor, adică a depozitării, manipulării și preparării produselor alimentare dintr-un Fast Food.

Pornind de la cele cinci moduri de siguranță descrise mai sus, problemele întâlnite au fost destul de mari și pot afirma că acestea pot pune în pericol sănătatea și siguranța consumatorului.

Fac precizarea că nu doresc să se deducă sub vreun aspect faptul că instituțiile naționale abilitate în domeniul supravegherii, controlului și siguranței alimentare nu își îndeplinesc atribuțiile sau o fac deficitar.

Vorbind despre un subiect atât de important ca siguranța alimentară, drept factor de risc privind securitatea națională, se impune acordarea unei atenții deosebite acestui domeniu.

Percepând lanțul alimentar din ambele perspective, am propus ca noutate în materia siguranței alimentare - raportată la siguranța națională - comasarea tuturor instituțiilor cu atribuții în domeniul supravegherii, controlului și siguranței alimentare, prin înființarea *Departamentului Național pentru Siguranță Alimentară și Nealimentară* care să se bazeze pe principii științifice, incluzând evaluarea riscurilor și a vulnerabilităților din sistemul alimentar și agricol.

În situațiile în care siguranța alimentară poate pune în pericol siguranța națională, prin înființarea la nivel național a unui singur organism de supraveghere și control se poate coordona și interveni mai eficient, se pot lua mai rapid măsuri de prevenire, de combatere și de control.

Acest departament, prin acțiunea sa eficientă, care-și dovedește utilitatea în prevenirea și controlul situațiilor de insecuritate alimentară, s-ar putea constitui într-un model care ar putea fi împrumutat la nivel european de către statele membre UE.

LEGE FERENDA

Ca o concluzie generală, din perspectiva dublă deținută asupra sistemului de siguranță alimentară, am propus ca noutate, în materie de siguranță alimentară raportată la siguranța națională, comasarea tuturor instituțiilor cu atribuții în domeniul menționat prin înființarea *Departamentului Național pentru Siguranță Alimentară și*

Nealimentară, care să se bazeze pe principii științifice dar și practice și care să includă o evaluare a riscurilor și a vulnerabilităților din sistemul alimentar și agricol.

Acest Departamentul va avea ca atribuții:

- să coordoneze eforturile de colaborare interinstituțională, astfel încât să fie stabilite standarde care să se bazeze pe capacitățile existente și să ofere instruire operatorilor economici;

- să elaboreze standarde uniforme care să poată fi implementate cu ușurință, atât de către partenerii interni, cât și de către cei externi;

- să-și asume responsabilitatea pentru garantarea siguranței tuturor produselor alimentare importate, folosind un sistem uniform, bazat pe stabilirea și monitorizarea echivalenței programelor străine de siguranță alimentară. Autoritățile locale trebuie să-și asume responsabilitatea primară pentru inspecția și eșantionarea unităților locale;

- să coordoneze siguranța alimentară corespunzătoare în toate punctele de producție, de prelucrare, de distribuție și de vânzare cu amănuntul a produselor alimentare, în vederea asigurării protecției produselor alimentare și a produselor nealimentare;

- să sprijine noile politici și protocoale din industria alimentară și agricolă în cadrul unei strategii de protecție, care să fie realizate într-un mod util industriei, pentru a nu crea sarcini financiare sau operaționale inutile.

Atribuirea acestor responsabilități Departamentului va putea oferi asigurarea că toate măsurile luate sunt evaluate din punctul de vedere al costurilor și al eficienței acestora.

Politicile existente la nivelul Uniunii Europene, prin standardele acceptate și viteza de reacție, ar putea ajuta Departamentul în ceea ce privește protecția sănătății animalelor și controlul bolilor, reglementarea nutrienților produselor alimentare și a sănătății plantelor. De asemenea, Departamentul trebuie să aibă capabilitatea de a iniția și promova acțiuni suplimentare în acest domeniu, în situații de criză. Acțiunile Departamentului ar trebui mediatizate, în mod prioritar, pentru a spori nivelul general

de pregătire și de reacție a populației la amenințările la adresa produselor alimentare, plantelor și sănătății animalelor.

Departamentul ar trebui să sprijine și să se implice în dezvoltarea unui plan național de protecție a infrastructurilor critice din sectorul alimentar și agricol și să cuprindă strategii referitoare atât la industria alimentară, cât la agricultură. În cadrul planului național, trebuie urmărită stipularea, în mod susținut, unor recomandări adresate producătorilor din agricultură, pentru a utiliza în cantități rezonabile produsele chimice. Pentru asigurarea siguranței produselor, aceste recomandări trebuie să fie stabilite în urma unor analize/expertize asupra tipului de sol și asupra culturii de plante.

Totodată, Departamentul Național pentru Siguranță Alimentară și Nealimentară trebuie să conceapă programe care să ofere suport, prin crearea de facilități pentru respectarea condițiilor de funcționare a operatorilor economici, dar și programe pentru consilierea operatorilor economici și a consumatorilor.

De asemenea, Departamentul trebuie să organizeze evenimente locale și regionale cu participarea comunităților locale, a mediului de afaceri, a instituțiilor cu rol de prevenire în securitate, din diferite domenii, pentru a-și optimiza și eficientiza propriile acțiuni, pentru conștientizarea și prevenirea riscurilor, prin mediatizarea activității și a beneficiilor pentru populație, pe termen mediu și lung.

Rezultatele cercetării pot fi utile decidenților și factorilor de conducere, la nivel național, în vederea dezvoltării de viitoare strategii de siguranță alimentară și pentru revizuirea procedurilor și a modului de lucru existente.

În urma finalizării cercetării și validării tezei, voi putea formula concluzii și propuneri pertinente care să le ofere factorilor decidenți o imagine de ansamblu, precum și cadrul general necesar elaborării de strategii pentru siguranță alimentară, în scopul identificării vulnerabilităților din sistemul alimentar și a măsurilor concrete ce se impun în domeniul prevenției și contracarării eventualelor riscuri, la nivel național.

STUDIU DE CAZ

Pe durata mandatului de vicepreședinte al unei autorități de supraveghere și control, respectiv Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor, unde am coordonat două Comandamente de Vară, având în subordine peste 50 de comisari distribuiți în mai multe stațiuni din județul Constanța, și două Comandamente de Iarnă situate pe Valea Prahovei, în Brașov, dar și în alte localități mai mici, unde își petrec de obicei consumatorii sărbătorile de iarnă, în Maramureș și Suceava, am constatat multiple nereguli ale operatorilor economici, în special, pe perioada verii, atunci când condițiile climatice favorizează apariția unor probleme legate de siguranța alimentară.

Având în vedere perioada scurtă de funcționare - de 40 de zile - și timpul avut la dispoziție pentru pregătirea activității, am remarcat faptul că acești operatori economici nu se pot organiza și funcționa, pe o perioadă scurtă de activitate, în sensul respectării cerințelor impuse privind securitatea la incendii și a normelor în materia siguranței alimentare.

Pe parcursul Comandamentului de Vară, coordonând peste 25 de echipe de control, am verificat peste 200 de operatori, sancționând, pe majoritatea, cu amendă contravențională, cu avertisment și chiar cu suspendarea activității pe o anumită perioadă, până la remedierea problemelor constatate. În discuțiile purtate cu administratorii societăților comerciale controlate, am abordat problematica lipsei măsurilor de igienă în ceea ce privește prepararea, comercializarea, păstrarea și conservarea produselor alimentare.

Dintre problemele pe care aceștia le-au semnalat, consider important să menționez următoarele:

- lipsa personalului calificat;
- problemele apărute în distribuirea anumite produse;

- lipsa unor reglementări legale care să le permită accesul la consiliere și la prevenție, în domeniul siguranței alimentare;
- lipsa de interes a autorităților locale față de operatorii sezonieri;
- excesul de controale din partea autorităților în domeniu, și anume: Poliția Locală, Poliția Națională, Jandarmeria Română, Direcția de Sănătate Publică, Autoritatea pentru Protecția Consumatorului, Autoritatea Națională Sanitară Veterinară, Autoritatea Națională pentru Turism, Autoritatea de Finanțe Publice, Asociații afiliate ORDA pentru drepturile de autor (4 Asociații).

În ceea ce privește argumentul invocat privind lipsa de personal calificat, acesta nu se susține având în vedere disponibilitatea existentă pe piața muncii.

Pe perioada verii, mi-au fost semnalate din partea consumatorilor numeroase sesizări referitoare la absența unor produse care erau înscrise în meniu, încălcându-se dreptul consumatorului de informare corectă. Motivația invocată de operatorii economici, prin care transferau vina către firmele responsabile cu aprovizionarea și distribuția produselor alimentare, băuturi răcoritoare, ori alcoolice, în cele mai multe cazuri nu se susținea.

Argumentul privind lipsa de reglementări în ceea ce privește consilierea operatorilor economici și percepția eronată despre autoritățile care doar sancționează este parțial autentic. La momentul actual, este reglementată prin lege Instituția consilierii operatorului economic.

Totodată, am discutat despre lipsa de preocupare din partea autorităților locale pentru menținerea unei infrastructuri corespunzătoare în stațiuni, în sensul lipsei de accesibilitate la locație a autoturismelor destinate transportului de alimente. În plus, operatorii economici s-au arătat nemulțumiți că nu sunt sprijiniți pe parcursul procesului de obținere de avize sau autorizații, într-un mod operativ.

Pentru a-și putea desfășura activitatea, operatorii mi-au comunicat faptul că, din lipsa avizelor și a autorizațiilor de funcționare, sunt nevoiți, pentru a-și desfășura

activitatea și pentru asigurarea de utilități, să facă anumite improvizații care pot pune în pericol atât viața lor, cât și pe a consumatorilor.

În ceea ce privește nemulțumirea legată de prezența excesivă a reprezentanților autorităților de control, povară în plus pentru operatorul economic, am considerat-o legitimă. Chiar eu am fost pus într-o astfel de situație: într-o unitate de 10 mp m-am intersectat cu alte trei echipe de control, de la instituții diferite.

Și totuși, pe litoral, continuă să se îmbolnăvească numeroase persoane ca urmare a consumului de produse alimentare alterate și infestate. Deci, cu toate organele de control prezente pe teren, în număr mare, drepturile consumatorilor sunt încălcate.

Pentru a înțelege, în profunzime, mecanismele și argumentele justificatoare în ceea ce privește eludarea legii menționate de către operatorii economici, am lucrat incognito și temporar în cadrul unei societăți comerciale care operează în județul Constanța. Societatea avea în concesiune un sector de 3000 mp de plajă și o rulotă mobilă de tip Fast Food. După un scurt interviu, am fost angajat pe o perioadă de două luni, cu salariul minim pe economie, teoretic pentru un program de opt ore pe zi. Cazarea se făcea într-o rulotă campată într-un spațiu impropriu, fără surse de apă și de curent.

Referitor la aspectele legate de siguranța alimentară am constatat nereguli care vizează diverse probleme. Astfel, o primă problemă identificată în lanțul de siguranță alimentară se referă la igiena personalului pe parcursul întregii zile de serviciu.

Legat de acest aspect, am constat că autoritățile locale nu puneau la dispoziție o rețea de apă potabilă în toată stațiunea, în unele zone fiind nevoie de improvizații în ceea ce privește dușurile, care se prezentau sub forma unor butoaie suspendate, iar toaletele se limitau la cele ecologice cu golire săptămânală. Rețeaua electrică era subdimensionată, iar, pentru a beneficia de curent electric, operatorii erau obligați la improvizații, cu mari riscuri.

O altă problemă legată de siguranța alimentară pe care am identificat-o este legată de sistemul de distribuție. În multe cazuri, nu fusese respectată menținerea anumitor produse alimentare la temperatura recomandată, ceea ce a dus la alterarea acestora.

Lipsa unei infrastructuri rutiere de-a lungul falezii, unde se găsesc operatorii economici, reprezintă un alt factor de risc pentru siguranța alimentară.

Deși legislația în vigoare din domeniul siguranței alimentare este atotcuprinzătoare în această problemă, am constatat că totuși există lacune în ceea ce privește suportul din partea autorităților pentru ca operatorii economici să-și poată desfășura activitatea în condiții optime.

Ca măsuri de optimizare și susținere, consider oportune următoarele recomandări:

- interzicerea comerțului în zonele neamenajate, cu condiția ca autoritățile locale să anunțe/marcheze prin indicatoare de avertizare aceste zone;
- punerea la dispoziția operatorilor economici, contra cost, a utilităților;
- vidanjarea zilnică a toaletelor ecologice;
- ridicarea gunoiului menajer de patru ori pe săptămână, în perioada estivală.

Experiența dobândită în această perioadă mi-a confirmat că anumiți operatori economici, din dorința obținerii unui venit consistent, nu sunt interesați să respecte legea pentru asigurarea siguranței alimentare a consumatorilor.

BIBLIOGRAFIE

a) Acte normative

Documente internaționale

- 1) OIE WAHID 2009 *Office International des Epizooties–World Animal Health Information Database (WAHID)*.
- 2) OIE-FAO. Global Strategy for the Control and Eradication of PPR. World Organisation for Animal Health, United Nations Food and Agriculture Organisation, 2015.
- 3) Peste Des Petits Ruminants – Mongolia (03): (HOVD) Saiga Antelope. <https://www.promedmail.org/post/4889954> 9 March 2017.
- 4) Food and Agriculture Organization of The United Nations- "Peste des Petits Ruminants". fao.org.
- 5) FAO. 2011. Préparation des plans d'intervention contre la peste porcine africaine. Édité par M.L. Penrith, V. Guberti, K. Depner et J. Lubroth. Manuel FAO Production et santé des animales No. 8. Rome.

Acte normative europene

- 6) Regulamentul (CE) nr. 834/2007 al Consiliului din 28 iunie 2007 privind producția ecologică și etichetarea produselor ecologice, precum și de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 2092/91.
- 7) Regulamentul (CE) nr. 852/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2004 privind igiena produselor alimentare.
- 8) Regulamentul (CE) nr. 853/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2004 de stabilire a unor norme specifice de igienă care se aplică alimentelor de origine animală.
- 9) Regulamentul (CE) nr. 854/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2004 de stabilire a normelor specifice de organizare a controalelor oficiale privind produsele de origine animală destinate consumului uman.

10) Regulamentul (CE) nr. 882/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2004 privind controalele oficiale efectuate pentru a asigura verificarea conformității cu legislația privind hrana pentru animale și produsele alimentare și cu normele de sănătate animală și de bunăstare a animalelor.

11) Regulamentul (UE) nr. 1308/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 de instituire a unei organizări comune a piețelor produselor agricole și de abrogare a Regulamentelor (CEE) nr. 922/72, (CEE) nr. 234/79, (CE) nr. 1037/2001 și (CE) nr. 1234/2007 ale Consiliului.

12) Directiva 2004/41/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 aprilie 2004 de abrogare a unor directive privind igiena alimentară și normele sanitar-veterinare referitoare la producția și comercializarea anumitor produse de origine animală destinate consumului uman și de modificare a Directivelor 89/662/CEE și 92/118/CEE ale Consiliului, precum și a Deciziei 95/408/CE a Consiliului.

13) European Union 2002 EU Regulation on animal by-products not intended for human consumption.

(<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2002R1774:20070724:EN:PDF>).

14) European Union 2005 Commission decision of 2 May 2005 approving the plan for the eradication of African swine fever in feral pigs in Sardinia, Italy. Official J. Eur. Union 118, 37–38.

Acte normative interne

15) Legea nr. 296 din 2004 privind Codul consumului, republicată în M. Of., Partea I nr. 224 din 24.03.2008;

16) Legea nr. 544 din 2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, publicată în M. Of., Partea I nr. 663 din 23.10.2001;

17) Legea nr. 52 din 2003 privind transparența decizională în administrația publică, republicată în M. Of., Partea I nr. 749 din 3.12.2013;

- 18) Legea nr. 150 din 2004 privind siguranța alimentelor și a hranei pentru animale, republicată în M. Of., Partea I nr. 959 din 29.11.2006;
- 19) O.G. nr. 21 din 1992 privind protecția consumatorilor, republicată în M. Of., Partea I nr. 208 din 28.03.2007;
- 20) O.U.G. nr. 217 din 2000 privind aprobarea coșului minim de consum lunar, publicată în M.Of., Partea I nr. 606 din 25.11.2000;
- 21) H.G.R. nr. 1415 din 2009 privind organizarea și funcționarea Autorității Naționale Sanitare Veterinare și pentru Siguranța Alimentelor și a unităților din subordinea acesteia, publicată în M. Of., Partea I nr. 834 din 03.12.2009;
- 22) H.G.R. nr. 700 din 2012 privind organizarea și funcționarea Autorității Naționale pentru Protecția Consumatorilor, publicată în M. Of., Partea I nr. 491 din 18.07.2012.

b) Lucrări de autor(i):

- 23) Anderson, E.C., Hutchings, G.H., Mukarati, N. & Wilkinson, *African swine fever virus infection of the bushpig (Potamochoerus porcus) and its significance in the epidemiology of the disease. Veterinary Microbiology*, 62, P.J. 1998;
- 24) Anderson, E.C., Hutchings G.H., Mukarati N, Wilkinson P. *African swine fever virus infection of the bushpig (Potamochoerus porcus) and its significance in the epidemiology of the disease. J Vet Microbiol.*; 62(1):1-15, 1998 Apr 30;
- 25) Sorin APOSTU, Teză de doctorat - *Cercetări privind incidența și particularitățile morfologice ale speciei Escherichia coli potențial patogenă pentru om, în unele alimente de origine animală din zona centrală a Transilvaniei*, Editura USAMV, București, 1999;
- 26) Sorin APOSTU, *Managementul calității alimentelor*, Editura Risoprint, Cluj-Napoca, 2004;
- 27) Sorin APOSTU, *Organisme modificate genetic (OGM) folosite în alimentația și sănătatea omului și animalelor*, Editura Risoprint, Cluj-Napoca, 2006;
- 28) Sorin APOSTU, Anca M. ROTAR, *Lucrări practice de microbiologie alimentară*, Editura Risoprint, Cluj-Napoca, 2004;

- 29) Arias M., Sanchez-Vizcaino J. M., *African swine fever. In Trends in emerging viral infections of swine* (eds Morilla A., Yoon K. J., Zimmerman J. J., editors.), pp. 119–124 Ames, IA: Iowa State Press, 2002;
- 30) Banyard AC, Parida S, Batten C, Oura C, Kwiatek O, Libeau G J *Global distribution of peste des petits ruminants virus and prospects for improved diagnosis and control. Gen Virol.* 2010 Dec.;
- 31) Bech-Nielsen S., Arias M. L., Panadero J., Escribano J. M., Gomez-Tejedor C., Bonilla Q. P., Sanchez-Vizcaino J. M. 1993a *Laboratory diagnosis and disease occurrence in the current African swine fever eradication program in Spain, 1989–1991. Prev. Vet. Med.*;
- 32) Beltrán-ALCRUDO D., Arias M. GALLARDO, C. Kramer, S. & Penrith, M.L., *African swine fever: detection and diagnosis – A manual for veterinarians. FAO Animal Production and Health Manual*, No. 19. Rome. Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO), 2017;
- 33) G. BAHIM, Constantin BANU, V. DAN, C. LUNGU, A. NICOLAU, D. REZMERIȚĂ, C. VIZIREANU, R. SEGAL s.a., *Tratat de industrie alimentara. Probleme generale*, Editura ASAB, București, 2008;
- 34) Constantin BANU, A. NICOLAU s.a., *Suveranitate, securitate și siguranță alimentara*, Editura ASAB, București, 2007;
- 35) Constantin BANU, Daniela INANIȚCHI, *Va veni apocalipsa foametei?!*, Editura ASAB, București, 2014;
- 36) Constantin BANU, C. VIZIREANU, C. LUNGU, D. REZMERIȚĂ s.a., *Aplicații ale aditivilor și ingredientelor în industria alimentară*, Editura ASAB, București, 2009;
- 37) Bara LUCIAN, *Ghid practic de igienă a produselor agro-alimentare*, Editura Universității din Oradea, 2010;
- 38) D. BĂRZOI, S. APOSTU, *Microbiologia produselor alimentare*, Editura Risoprint, Cluj-Napoca, 2002;

- 39) D. BĂRZOI, S. MEICA, M. NEGUȚ, *Toxiinfecțiile alimentare*, Editura Diacon Coresi, București, 1999;
- 40) DH. BERGEY, John HOLT, *Bergey's manual of determinative bacteriology*, Williams & Wilkins Editure, Baltimore, 1994.
- 41) Valentin-Mihai BOHATEREȚ, Krisztina-Melinda DOBAY, *Asociațiile de marketing în agricultură – Noțiuni introductive pentru consultanții agricoli*, Editura Terra Nostra, Iași, 2001;
- 42) C.M. BOURGEOIS, *Microbiologie alimentaire: aspect microbiologique de la sécurité et de la qualité alimentaire*, tome 1, Tec. & Doc. Lavoisier, Paris, France, 1988;
- 43) Ioan BRAD, *Managementul fermelor agroturistice*, Curs pentru studenții IFR (sau ID) – partea I, Editura Eurostampa, Timișoara, 2015;
- 44) Stejărel BREZULEANU, Ioan BRAD, Cătălin POPESCU, Horațiu Arion FELIX, Cosmin MIHĂȘAN, Lenuța BUCATĂ, *Utilizarea sistemelor informatice în consultanța agricolă*, Editura AGROPRINT, Timișoara, 2001;
- 45) Giani BURA, *Analiza riscurilor în industria alimentară*, Editura Universității din Oradea, 2012;
- 46) Ioan CHIȘ, Cristina POPA, *Terorismul contemporan – fenomen și infracțiune*, Editura A.N.I, București, 2007;
- 47) G.M. COSTIN, Alexe P. BAHRIM, Constantin BANU, I. BICHESCU, C. BORDA, D. BULANCEA, M. CIOLAC, A. CROITOR, T. FLOREA, L. GEORGESCU, C. MAN, I.C. MORARU, C. MORARU, Constantin MORARU, G. RAPEANU, R. SEGAL, S. STANCIU, N. STANCIUC, *Alimente ecologice. Alimentele și sănătatea*, Editura Academica, Galați, 2008;
- 48) Sorin COZMA, *Securitate economică: concept și determinări*, Editura Academiei Naționale de Informații „Mihai Viteazul”, București, 2010;

- 49) Constantin CROITORU, *Analiza senzoriala a produselor agroalimentare. Elemente metrologice, metodologice și statistice, Vol.1.*, Editura AGIR, București, 2013;
- 50) Valentina DAN, *Microbiologia produselor alimentare Vol. I.* Editura Alma, Galați, 1999;
- 51) Valentina DAN, *Microbiologia produselor alimentare, Vol. II.* Editura Alma. Galați, 2000;
- 52) L. K. DIXON, J. M. ESCRIBANO, C. MARTINS, D. L. ROCK, M. L. SALAS, P. J. WILKINSON, *Asfarviridae In Virus taxonomy*, VIIIth Report of the ICTV (eds Fauquet C. M., Mayo M. A., Maniloff J., Desselberger U., Ball L. A., editors.), pp. 135–143 London, UK: Elsevier/Academic Press, 2005;
- 53) V. DOHOLICI, G. ȘEPTILICI, *Testarea microbiologică, fizico-chimică și microbiologică a vinurilor*, Editura Ceres, București, 1981;
- 54) Anatolie ELADI, M. CRĂIȚĂ, *Îndrumător pentru controlul alimentelor de origine animală în rețeaua comercială*, Editura CERES, București, 1979;
- 55) T. ENACHE, I. PAUL, O. POPESCU, V. STĂNESCU, I. IORDACHE, *Medicina legală veterinară*, Editura ALL, București, 1994;
- 56) A. FIRINU, A. FUIU, P. COSSU, C. PATTA, *Indagine socio economica sulla peste suina africana in provincia di Nuoro*. Proc. Int. Meet. on African Swine Fever, Cala Gonone, Italy, Quad. Ist. Zooprofilatt. Sper. Sardegna 5, 5–7 October 1988;
- 57) T. FLOREA, *Chimia alimentelor*, vol. II, Editura Academică, Galați, 2001;
- 58) John GARBUTT, *Essentials of food microbiology*, Arnold, London, 1997;
- 59) J.M. HARENAPE, P. WILKINSON, *A study of African swine fever virus infected ticks (Ornithodoros moubata) collected from three villages in the ASF enzootic area of Malawi following an outbreak of the disease in domestic pigs*. J Epidemiol Infect, 1989 Jun.;
- 60) J.M. HARENAPE, *African swine fever in Malawi*. Trop Anim Health Prod, 1984 May;

- 61) W.R. HESS, R.G. ENDRIS, A. LOUSA, J.M. CAIADO, *Clearance of African swine fever virus from infected tick (Acari) colonies*. J Med Entomol, 1989 Jul;
- 62) I.G. HORAK, H.C. BIGGS, T.S. HANSEN, RE HANSEN, ONDERSTEEPOORT, *The prevalence of helminth and arthropod parasites of warthog, Phacochoerus aethiopicus, in South West Africa/Namibia*. J Vet Res.; 50(2):145-8, 1983 Jun;
- 63) M.J. JAY, *Modern Food Microbiology*, Fifth Ed. International Thomson Publishing, Chapman & Hall Book, N.Y., 1998;
- 64) R. JOHNSON, K. PELZER, *Veterinary Clinics of North America: Food Animal Practice*.
- 65) F. JORI, ET AL., *The role of wild hosts (wild pigs and ticks) in the epidemiology of African swine fever in West Africa and Madagascar*. In Proc. 12th Int. Conf. Assoc. Inst. Trop. Vet. Med. (eds Camus E., Cardinale E., Dalibard C., Martinez D., Renard J. F., Roger F., editors.), Montpellier, France: CIRAD, 2007;
- 66) A. LADDOMADA, C. PATTA, A. OGGIANO, A. CACCIA, A. RUIU, P. COSSU, *Epidemiology of classical swine fever in Sardinia: a serological survey of wild boar and comparison with African swine fever*. A Vet Rec. 1994 Feb;
- 67) M. LEONTE, T. FLOREA, *Chimia alimentelor*, vol. I, Editura Pax Aura Mundi, Galați, 1998.;
- 68) E. LICPERTA, *Patologie veterinară și controlul sanitar-veterinar al animalelor*, Editura CERES, București, 1989;
- 69) P.A. LUNING, W.J. MARCELIS, W.M.F. JONGEN, A. FIRINU, *Managementul calității alimentelor*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2008;
- 70) A. MANNELLI, S. SOTGIA, C. PATTA, A. SARRIA, P. MADRAU, L. SANNA, A. FIRINU, *Effect of husbandry methods on seropositivity to African swine fever virus in Sardinian swine herds*, A Prev Vet Med, 1997;
- 71) Marin MĂCIUCĂ, Gheorghe TOMA, *Dimensiunea militară a securității în condițiile accelerării procesului globalizării*, Editura U.N.Ap., București, 2004;

- 72) J.W. MCVICAR, C.A. MEBUS, H.N. BECKER, R.C. BELDEN, E.P. GIBBS, *Induced African swine fever in feral pigs*. J Am Vet Med Assoc, 1981 Sep;
- 73) Gheorghe MENCINICOPSCI, Diana Nicoleta RABA, *Siguranța alimentară, autenticitate și trasabilitate*, Editura Mirton, Timișoara, 2005;
- 74) Radu Moga MÂNZAT, *Febra porcină africană (Pesta Porcină Africană). Unele considerații privind istoricul, importanța, etiologia, caracterele epidemiologice, diagnosticul, profilaxia și controlul*. Veterinaria, Nr. 27, iulie - septembrie 2017;
- 75) R. E. MONTGOMERY, *On a form of swine fever occurring in British East Africa*. J. Comp. Pathol, 1921;
- 76) M. MUNIR, *Role of Wild Small Ruminants in the Epidemiology of Peste Des Petits Ruminants*. Transboundary and Emerging Diseases, 2014;
- 77) AL. NAGHIU, S. APOSTU, *Tehnica frigului și climatizare în industria alimentară*, Editura Risoprint, Cluj-Napoca, 2011;
- 78) Mădălina Steluța NEACȘU, *Agrointelligence. Securitatea alimentară - O nouă paradigmă a globalizării*, Editura Institutul European, Iași, 2015;
- 79) Oleaga-PÉREZ A, Pérez-SÁNCHEZ R, Encinas-GRANDES. *Distribution and biology of Ornithodoros erraticus in parts of Spain affected by African swine fever*. A Vet Rec. 1990;
- 80) Nicolae OPOPOL, Galina OBREJA, Angela CIOBANU, *Nutriția în sănătatea publică*, Casa Editorial-Poligrafică „Bons Offices”, Chișinău, 2006;
- 81) C.A. OURA, M.S. DENYER, H. TAKAMATSU, R.M. PARKHOUSE, *In vivo depletion of CD8+ T lymphocytes abrogates protective immunity to African swine fever virus*. J Gen Virol, 2005 Sep;
- 82) Zoe PAMBUCOL, Gheorghe MILOVAN, *Controlul sanitar veterinar al alimentelor de origine animală – Lucrări practice (vol. I – II)*, Lito Inst. Agron. Timișoara, 1987;
- 83) Zoe PAMBUCOL, *Controlul sanitar veterinar al produselor de origine animală*, Lito Inst. Agron. Timișoara, 1989;

- 84) Simona PARANICI, *Cercetări privind perfecționarea sistemului de consultanță agricolă din România în vederea compatibilizării cu sistemele practicate în țările din Uniunea Europeană*, Universitatea de Științe Agronomice și Medicină Veterinară, București, 2008;
- 85) Ludovic PĂUN, *Boli infecțioase, arme biologice, bioterorism*, Editura Almatea, București, 2003;
- 86) Ludovic PĂUN, *Bioterorismul și armele biologice*, Editura Almatea, București, 2003;
- 87) S. PARIDA, M. MUNIRAJU, M. MAHAPATRA, D. MUTHUCHELVAN, H. BUCZKOWSKI, A.C. BANYARD, *Peste des petits ruminants* Veterinary Microbiology;
- 88) M.L. PENRITH, G.R. THOMSON, A. D. S. BASTOS, *African swine fever. In Infectious diseases of livestock*, vol 2 (eds Coetzer J. A. W., Tustin R. C., editors.), Oxford, UK: Oxford University Press, 2004;
- 89) J. PÉREZ, AI. FERNÁNDEZ, M.A. SIERRA, P. HERRÁEZ, A. FERNÁNDEZ, Martín DE LAS MULAS, *Serological and immunohistochemical study of African swine fever in wild boar in Spain*. J Vet Rec. 1998 Aug;
- 90) R. Pérez-SÁNCHEZ, A. ASTIGARRAGA, A. Oleag PÉREZ, Encinas-GRANDES, *Relationship between the persistence of African swine fever and the distribution of Ornithodoros erraticus in the province of Salamanca, Spain*. A Vet Rec.; 135(9):207-9; 1994 Aug 27;
- 91) W. PLOWRIGHT, C.T. PERRY, M.A. PEIRCE, *Transovarial infection with African swine fever virus in the argasid tick, Ornithodoros moubata porcinus*, Walton. Res Vet Sci. 1970 Nov;
- 92) W. PLOWRIGHT, G. R. THOMSON, J. A. NESER, *African swine fever. In Infectious diseases of livestock, with special reference to southern Africa, vol 1* (eds Coetzer J. A. W., Thomson G. R., Tutsin R. C., editors.), 1st edn Cape Town, South Africa: Oxford University Press, 1994;

- 93) N. POPESCU, S. MEICA, *Bazele controlului sanitar – veterinar al produselor de origine animală*, Editura Didactică și Pedagogică, București 1982;
- 94) N. POPESCU, G. POPA, V. STANESCU, *Determinări fizico – chimice de laborator pentru produsele alimentare de origine animală*, Editura Ceres, București, 1986;
- 95) Cornelia PURCAREA, Amarin POPA, Ipate IUDITH, Maria DUCA, *Rolul științelor și tehnologiilor în siguranța alimentară în corelație cu alimentația sănătoasă și rolul său în prevenirea unor boli metabolice*, Osterreichish Rumanischer Akademischer Verein, Viena, 2012;
- 96) T. RANDRIAMPARANY, A. GRENIER, I. TOURETTE, C.Y. MAHARAVO RAHANTAMALA, D. ROUSSET, R. LANCELOT, *Epidemiological situation of African swine fever in Lake Alaotra Region (Madagascar) and possible consequences on the organization of disease control and surveillance*. Rev. Elev. Med. Vet. Pays Trop, 2005;
- 97) H. RĂDUCĂNESCU, *Microbiologia veterinară*, Editura Ceres, București, 1986;
- 98) Gheorghe RĂPUNTEAN, S. RĂPUNTEAN, *Bacteriologie veterinară specială*, Editura AcademicPres, Cluj-Napoca, 2005;
- 99) Roeder PL, OBI TU. *Recognizing peste des petits ruminants*. Rome: Food and Agriculture Organization of the United Nations; 1999;
- 100) F. ROGER, J. RATOVOVONJATO, P. VOLA, G. UILENBER, *Ornithodoros porcinus ticks, bushpigs, and African swine fever in Madagascar*. Exp Appl Acarol, 2001;
- 101) J.D. ROWE, N.E. EAST, *Risk factors for transmission and methods of control of caprine arthritis-encephalitis virusinfection*, 1997;
- 102) C.D. SALAGEAN, *Producția, prelucrarea și conservarea cărnii de pasăre și de alte animale*, Editura AcademicPres, Cluj-Napoca, 2003;

- 103) A. SANCHEZ-BOTIJA, *Reservorios del virus de la peste porcina Africana. Investigacion del virus la P.P.A en los artropodos mediante la prueba de la hemoadsorcion*. Bull. Off. Int. Epizoot, 1963;
- 104) J. M. Sanchez-VIZCAINO, *African swine fever. In Disease of swine* (eds Leman A. D., Straw B. E., Mengeling W. L., D'Allaire S., Taylor D. J., editors, 1992;
- 105) C. SAVU, Gabriela MIHAI, *Controlul sanitar veterinar al alimentelor*, Editura Ceres, București, 1997;
- 106) Schmid ALEX et. al., *Political Terrorism: A New Guide to Actors, Authors, Concepts, Data Bases, Theories and Literature*, 1984;
- 107) V. STĂNESCU, C. LASLO, *Controlul sanitar veterinar al produselor de origine animală, lucrări practice și activități de producție*, Ediția a II-a, Editura Tipo Agronomia, Cluj-Napoca, 1982;
- 108) V. STĂNESCU, C. SAVU, *Controlul de laborator al produselor, alimentare de origine animală*, Atelierele I.A.N.B., București, 1992;
- 109) N. STĂNCIUC, G. ROTARU, *Managementul siguranței alimentelor*, Editura Academică, Galați, 2008;
- 110) Teodoru ȘTEFAN, Cristian BARNA, *Globalizarea amenințărilor asimetrice*, Editura A.N.I, București, 2007;
- 111) Gheorghe ȘTEȚCA, Gina LASLO, Cornel PASCU, *Igiena unităților de industrie alimentară*, Ediția a II-a revizuită și adăugită, Editura Risoprint, Cluj-Napoca, 2008;
- 112) W. P. TAYLOR, J. R. BEST, I. R. COUQUHOUN, *Absence of African swine fever virus from Nigerian warthogs*. Bull. Animal Health Prod. Afr., 1977;
- 113) William TAYLOR, *The global eradication of peste des petits ruminants (PPR) within 15 years—is this a pipe dream?*. Trop Anim Health Prod, 2015;
- 114) G. THOMSON et al., *The relationship between African swine fever virus, the warthog and Ornithodoros species in southern Africa. African swine fever. Report EUR 8466 EN*, Commission of the European Communities, Luxembourg, 1983;

- 115) Thomson GR. ONDERSTEPOORT, *The epidemiology of African swine fever: the role of free-living hosts in Africa*. J Vet Res. 1985 Sep;
- 116) L. TUDOR, *Controlul sanitar veterinar și tehnologia produselor de origine animală*, Editura Printech, București, 2005;
- 117) Gheorghe VĂDUVA, *Terorismul. Dimensiune geopolitică și geostrategică. Războiul terorist. Războiul împotriva terorismului*, Centrul de Studii Strategice de Securitate, București, 2002;
- 118) P. VERCAMMEN, H. W. SEYDACK, W. L. R. OLIVER, *The bush pigs (Potamochoerus porcus and P. larvatus)*. In *Pigs, peccaries, and hippos. Status survey and conservation plan* (eds. Reijnders P. J. H., Oliver W. L. R., editors, 1993;
- 119) L. VIAL, B. WIELAND, F. JORI, E. ETTER, L. DIXON, F. ROGER, *African swine fever virus DNA in soft ticks, Senegal*. Emerg Infect Dis., 2007 Dec;
- 120) Viñuela E CURR, *African swine fever virus*. Top Microbiol Immunol. 1985;
- 121) C. VIZIREANU, D. ISTRATI, *Elemente de gastronomie și gastrotehnie*, Editura Fundației Universitare Dunărea de Jos, Galați, 2006;
- 122) R. D. WESLEY, A. E. TUTHILL, *Genome relatedness among African swine fever virus field isolates by restriction endonuclease analysis*. Prev. Vet. Med, 1984;
- 123) P. J. WILKINSON, *The persistence of African swine fever in Africa and the Mediterranean*. Prev. Vet. Med., 1984;
- 124) P.J. WILKINSON, *African swine fever virus*. In *Virus infections of porcines* (ed. Pensaert M. B., editor.), Amsterdam, The Netherlands: Elsevier Science Publishers, 1989;
- 125) P.J. WILKINSON, R.G. PEGRAM, B.D. PERRY, J. LEMCHE, H.F. SCHELS, *The distribution of African swine fever virus isolated from Ornithodoros moubata in Zambia*. Epidemiol Infect, 1988 Dec;
- 126) M. WOOLDRIDGE, E. HARTNETT, A. COX, M. SEAMAN, *Quantitative risk assessment case study: smuggled meats as disease vectors*. Rev Sci Tech. 2006 Apr;

127) C. ZEPEDA, M. SALMAN, R. RUPPANNER, *International trade, animal health and veterinary epidemiology: challenges and opportunities*. *Prev Vet Med*. 2001 Mar;

c) Articole, publicații, studii de cercetare

128) Anon 1990 Eradication program of African swine fever in Spain Madrid, Spain: Ministerio de Agricultura-Pesce y Alimentacion, Direccion General de la Produccion Agraria, Subdireccion General de Sanidad Animal;

129) *Colecția de standarde de ramură, Preparate din carne*, COCPCIA S.A., București, 1991;

130) *Colecția de standarde de ramură pentru industria laptelui*, Voi. I și III. COCPCIA S.A, București, 1992;

131) *Colecția de standarde profesionale, cărnuri tranșate și preparate din carne*, AL - CONSULT S.A., București, 1996;

132) *Norme de igienă și sănătate publică privind alimentele*: Legea nr. 98 din 1994;

133) Comisia Europeană, *Să înțelegem politicile Uniunii Europene. De la producător la consumator: alimente sănătoase și sigure pentru toți*, Bruxelles, 2014;

134) *Integrarea Europeană. Economia de piață și statul de drept*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2007;

135) Buletinul UASVM Agriculture 71(1), București, 2014;

136) Delanghe, CHRISTIAN *La guerre contre le terrorisme*, 18.09.2001;

137) Iancu, T. Brad, I. NICOLETA MateoC-SÎRB, *Individual consultancy-a form of communication with the farmers*, Simpozion Științific Internațional „80 de ani de la nașterea Prof. Dr. Doc. Șt. Iulian Drăcea" USAMVBT, *Lucrări științifice Management Agricol*, Timișoara, voi. IV, 2002;

138) Jane`s International Defense Review, <http://idr.janes.com>;

139) Milin, IOANA ANDA, Merce, IULIANA IOANA, Iancu TIBERIU BRAD, Ioan PET, Elena *Aspects of contemporary european consumer behavior*, Simpozionul

Științific Internațional „Agricultura durabilă - prezent și perspective”, USAMV Iași, Lucrări științifice, seria Agronomie, 2010;

140) Neacșu Mădălina Steluța, *Riscuri și amenințări la nivelul securității alimentare în contextul liberalizării pieței funciare din România*, lucrare susținută în perioada de cercetare a mașterului Studii de securitate - Analiza Informațiilor, ianuarie 2014;

141) Repez FILOFTEIA *Crizele alimentare – o privire de ansamblu*, Revista Punctul Critic nr.4 (18) din 2016: Securitatea agroalimentară, bătălia pentru apă și schimbările climatice, Fundația Culturală Ideea Europeană, București;

142) Rapport de 2-eme phase 51-eme session nationale Comité 2 – Les Fragilites de l’Europe face au terrorisme, mai 1999;

143) Report Summary Public Health Assessment of Potential Biological Terrorism Agent Emerging Infectious Diseases, Vol. 8, No. 2, February 2002;

144) Revista „Pentru patrie”, nr. 3/2007; Gușterițean, Costel – Riscuri CBRN în teatrele de operații: amenințarea biologică (1);

145) Revista „Impact strategic”, nr. 2/2005, Universitatea Națională de Apărare, Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate;

146) Revista *Med Microbiol*, R.C. SPENCER, M.H. WILCOX, *Agents of biological warfare*. 1993, nr. 4;

d) Resurse bibliografice de pe INTERNET:

147) www.ansvsa.ro;

148) www.dspb.ro;

149) www.dspdambovita.ro;

150) www.eccromania.ro;

151) <http://www.dsmconcept.ro/siguranta.html>;

152) <http://ec.europa.eu>;

153) www.ngm.gov.hu;

154) www.kormany.hu/hu/igazsagugyi-miniszterium;

155) www.nfh.hu;

- 156) www.gvh.hu;
- 157) <http://english.nmhh.hu>;
- 158) www.ogyi.hu;
- 159) www.ofe.hu;
- 160) www.minefe.gouv.fr;
- 161) www.dgccrf.bercy.gouv.fr;
- 162) www.environnement.gouv.fr;
- 163) www.securiteconso.org;
- 164) www.autoritedelaconcurrence.fr;
- 165) www.has-sante.fr;
- 166) www.dgccrf.bercy.gouv.fr;
- 167) www.afssa.fr;
- 168) <http://afssaps.sante.fr>;
- 169) www.justice.gouv.fr;
- 170) <https://www.justice.fr/>;
- 171) www.arpp-pub.org;
- 172) www.legifrance.gouv.fr/WAspad/UnCode?code=CCONSOML.rcv;
- 173) www.bmelv.de;
- 174) www.bmj.bund.de;
- 175) www.bmwi.bund.de;
- 176) www.bmas.de;
- 177) www.bundesfinanzministerium.de;
- 178) www.icsms.org;
- 179) http://ec.europa.eu/food/fvo/country_profiles/CP_germany.pdf;
- 180) www.bundeskartellamt.de;
- 181) http://ec.europa.eu/consumers/redress_cons/ecc_germany_en.htmhttp://ec.europa.eu/consumers/redress/out_of_court/commu/acce_just04_en_ccb_en.pdf;
- 182) www.bundesbank.de www.versicherungsbudsmann.de;

- 183) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/TXT/?uri=CELEX:32013R1308>;
- 184) http://beta.ier.ro/documente/formare/Protectia_consumatorilor.pdf;
- 185) <http://romanalibera.ro/stil-de-viata/utile/ecc-romania---solutia-ta-cand-ai-probleme-in-uniunea-europeana-426775>;
- 186) <http://www.scrigroup.com/legislatie/administratie/Autoritati-competente-laborato33845.php>;
- 187) www.stiripesurse.ro;
- 188) https://esa.un.org/urwpp_2015.pdf;
- 189) http://www.fao.org/fileadmin/templates/wsfs/docs/expert_paper/How_to_Feed_the_World_in_2050.pdf;
- 190) <https://royalsociety.org>;
- 191) <http://www.fao.org/home/en/>;
- 192) <http://www.worldpopdata.org>;
- 193) <https://www.nytimes.com/2016/05/28/world/americas/venezuela-crisis-what-next.html>;
- 194) www.who.int;
- 195) <https://viacampesina.org/en/>;
- 196) <http://nyeleni.org>;
- 197) <http://www.worldwatch.org/node/6514>;
- 198) http://www.channelingreality.com/Documents/Brundtland_Searchable.pdf;
- 199) <http://www.thwink.org/sustain/glossary/ThreePillarsOfSustainability.htm>;
- 200) [https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/2328Global%20Sustainable%20development%20report%202016%20\(final\).pdf](https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/2328Global%20Sustainable%20development%20report%202016%20(final).pdf);
- 201) <http://www.un.org/en>;
- 202) <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CESCR.aspx>;
- 203) <http://www.refworld.org/docid/4538838c11.html>;
- 204) <http://www.ohchr.org/EN/Issues/Food/Pages/Overview.aspx>;
- 205) <http://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/cedaw.pdf>;

- 206) <http://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx>;
- 207) <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/FactSheet34en.pdf>;
- 208) <http://www.ohchr.org/EN/issues/WaterAndSanitation/SRWater/Pages/CountryVisits.aspx>;
- 209) <https://www.oas.org/>;
- 210) <http://www.caritas.eu>;
- 211) <http://www.fao.org/home/en/>;
- 212) <http://www.fao.org/docrep/016/ap554e/ap554e.pdf>;
- 213) <http://www.fao.Org/3/a-i4030e.pdf>;
- 214) <http://www.fao.Org/3/a-i4646e.pdf>;
- 215) <http://www.fao.org/righttofood/about-right-to-food/en/>;
- 216) <http://www.fao.org/docrep/003/w3613e/w3613e00.HTM>;
- 217) <https://www.wri.org/>;
- 218) <http://www.refworld.org/>;
- 219) <http://www.un.org/en/ga/64/resolutions.shtml>;
- 220) <https://water.org/our-impact/water-crisis/>;
- 221) <https://www.endwaterpoverty.org/about-ewp>;
- 222) <http://www.worldwatercouncil.org/forum>;
- 223) <https://www.wateraid.org/uk/our-global-strategy>;
- 224) <https://www.wateraid.org/uk/who-we-are/annual-reports.pdf/>;
- 225) https://www.adelphi.de/en/system/files/mediathek/bilder/the_rise_of_hydro-diplomacy_adelphi.pdf/;
- 226) <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002439/243938e.pdf>;
- 227) <https://www.waterfortheworld.net/index.php?id=12>;
- 228) http://www.who.int/water_sanitation_health/diseases-risks/en/;
- 229) <https://www.gwp.org/>;
- 230) <http://www.sisa.ro/>;
- 231) <http://strategiiaavansate.ro/>;

- 232) <https://newsint.ro/securitate/securitate-alimentara/vulnerabilitati-si-factori-de-risc-la-adresa-securitatii-agroalimentare-din-romania/>;
- 233) <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>;
- 234) <http://madr.ro/docs/dezvoltare-rurala/rndr/buletine-tematice/PT36.pdf>;
- 235) <http://www.fao.org/3/a-i5667e.pdf>;
- 236) http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/ro/food_ro.pdf;
- 237) http://www3.weforum.org/docs/WEF_GRR18_Report.pdf;
- 238) <https://www.weforum.org/>;
- 239) <http://www.onpterbv.ro/>;
- 240) <http://www.actionamresponsabil.ro/tintele-anti-foamete-pentru-2015-au-fost-realizate-de-38-de-tari/21505>;
- 241) <http://documents.wf;communications/wfp>;
- 242) <https://www.wri.org/waste.pdf>;
- 243) <http://www.fa0.org/s>;
- 244) <http://www.worldwalstrategy/>;
- 245) http://www.worldwatcouncil/documents/wJuly_2016.pdf;
- 246) ftp://ftp.fao.org/codex/Publications/ProcManuals/Manual_25e.pdf;
- 247) <http://www.fao.org/fao-who-codexalimentarius/members-observers/en/>;
- 248) <http://eur-lex.europa.eu/legal-intent/RO/TXT/?uri=celex:32004R0852>;
- 249) http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-631_ro.htm;
- 250) https://ec.europa.eu/europeaid/sectors/food-and-agriculture/food-and-nutrition-security/food-security-thematic-programme-fstp_en;
- 251) <http://europa.eu/rapid/pr>;
- 252) <http://www.madr.ro/>;
- 253) <http://www.madr.activitate-consultanta-agri>;
- 254) <http://spasb.ro/index.php>;
- 255) http://ec.europa.eu/envirtFAShandbook_RO.pdf;
- 256) www.proakis.eu/publicatic;

- 257) <http://www.globalopportunity-report.pdf>;
- 258) [http //madr.ro/docs/dezvpt41.pdf](http://madr.ro/docs/dezvpt41.pdf) download;
- 259) <http://www.thepigsite.com/pighealth/article/442/aujeszkys-disease-ad-pseudorabies-pr/>;
- 260) <https://ahdc.vet.cornell.edu/programs/NYSCHAP/docs/CaprineArthritisEncephalits.pdf>;
- 261) <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+MOTION+B7-2009-0170+0+DOC+XML+V0//RO>;
- 262) www.fr.strategie.org;
- 263) https://www.stiripesurse.ro/scandalul-calitatii-alimentelor-comisia-europeana-pune-piciorul-in-prag_1209700.html;
- 264) www.actrus.ro;
- 265) <http://www.ansvsa.ro/blog/actualizarea-situatiei-privind-evolutia-pestei-porcine-africane-16>;
- 266) <http://www.ansvsa.ro/sanatate-bunastare-si-nutritie-animala/sanatatea-animalelor/boli-ovine>;
- 267) <https://www.fda.gov/Food/ResourcesForYou/Consumers/ucm077286.htm>;
- 268) <https://www.journals.elsevier.com/global-food-security>;
- 269) https://ec.europa.eu/food/safety/biosafety/irradiation_en;
- 270) <https://www.food.gov.uk/safety-hygiene/irradiated-food#the-categories-of-foods-that-cou>;
- 271) <http://hps.org/publicinformation/ate/faqs/foodirradiationqa.html>;
- 272) <https://www.foodsafetymagazine.com/magazine-archive1/augustseptember-2010/food-safety-insider-testing-solutions/testing-for-irradiated-food-to-ensure-quality/>;
- 273) https://en.wikipedia.org/wiki/Food_irradiation;
- 274) <http://foodirradiation.org/PDF/FIPA%20QandA.pdf>.